

Posudek na rigorózní práci

„Sociální vztahy ve skupinách pubescentů v diagnostických ústavech“,

kteřou předkládá Mgr. Jitka CÁPALOVÁ

Předložená rigorózní práce je poměrně rozsáhlá, vychází z práce diplomové a rozvíjí ji o obecnější model práce odborného týmu při péči o děti umístěné v diagnostických ústavech. Tak se autorce podařilo do jisté míry posunout svou práci z roviny prezentace konkrétních výsledků výzkumu sociálních vztahů dětí v diagnostickém ústavu do roviny aplikace získaných teoretických i empirických údajů v obecnějších výchovných kontextech v praxi.

Úvodem autorka připomíná psychologickou problematiku dětí a dospívajících v diagnostických ústavech, která má řadou relevantních teoretickoaplikačních souvislostí. V naplnění projektu práce se doplňuje autorčina zkušenost a odborná psychologická erudice. Z celé škály závažných otázek problematického vývoje dětí, které se ocitají v diagnostických ústavech si autorka vybrala tematiku sociálních vztahů v dětských skupinách a zamýšlí se nad jejich možnostmi pro individuální intervenci ve prospěch adekvátního rozvoje chlapců a dívek.

V teoretické části práce si postupně a cíleně vytváří východiska pro vlastní výzkumné šetření. Problematika se týká vývojových charakteristik dospívajících, sociálních vztahů a jejich místa v socializaci jedince, všímá si působení rodiny i vrstevnických vztahů. Tato část je standardně prezentovaná, uceleně zpracovaná, a dokladuje, že autorka projevuje porozumění pro problematický vývoj a projevy chování chlapců a dívek. Dále se zaměřuje na poruchy chování dospívajících, které jsou nepochybně závažným problémem, jehož řešení není jednoznačné a cest k intervenci je celá řada (ostatně o tom stručně vypovídá i subkapitola 2.3.5.). Užitečně též zahrnuje subkapitulu o úloze diagnostických ústavů a o základních problémech, se kterými tato zařízení „pracují“. Podstatné psychologické souvislosti aktuální činnosti diagnostických ústavů se objevují v modelu práce odborného týmu s dítětem a jistě vytvářejí prostor pro diskuzi při obhajobě této práce.

Další část práce začíná vymezením cíle a úkolů výzkumu. Jeho těžiště leží v poměrně rozsáhlém a náročném výzkumu kvalitativního rázu. Jednotlivé úkoly jsou jasně formulovány. Dále se setkáváme s podrobně a korektně prezentovanými údaji o průběhu a realizaci výzkumu, seznamujeme se s použitými metodami i tím, jaké informace o jednotlivých respondentech přinášejí. Soubor respondentů je přiměřeně popsán. Výsledky výzkumu jsou postupně a přehledně prezentovány, sledují zvolenou kvalitativní strategii. Jednotlivé skupiny a následně chlapci či dívky, kteří zastávali ve skupinách dominantní postavení jsou dobře charakterizováni. Vycházejí ze zjištěných údajů a vlastní práce autorky se skupinami dětí, ale rozhodně se vyhýbají nepodloženému zobecňování či vysuzování. To se ještě přesvědčivěji objevuje v subkapitole shrnující výsledky a také tam, kde je autorka analyzuje a diskutuje nad nimi. Obsahují celou řadu cenných psychologických postřehů.

Samotný model práce odborného týmu s dítětem v diagnostickém ústavu je podrobně prezentován a dokládán jednotlivými kroky diagnostických a intervečních aktivit ve prospěch konkrétní dívky. Shrnutí, diskuze i samotný závěr práce je zralým pohledem na výsledky rigorózní práce a její aplikační možnosti. K tomu už jen otázky do diskuze: Které výsledky výzkumu lze včlenit do psychologické praxe diagnostických ústavů a jak? Jak je možné využít práci psychologa se skupinou ve prospěch individuálního rozvoje dítěte? Které momenty tento proces usnadňují, které komplikují? Které momenty uvedeného modelu lze považovat za klíčové a v jakém smyslu?

Závěr:

Mgr. Jitka Cápalová předložila práci, která splňuje požadavky na rigorózní práce kladené. Doporučuji proto, aby se stala předmětem obhajoby na katedře psychologie UK FF v Praze.

Praha 15. 3. 2006

PhDr. Ilona Gillerová, CSČ.